

UDK:23.00.02

Eldor ISOMIDDINOV,
O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti mustaqil tadqiqotchisi

O'zbekiston Respublikasi Xalqaro islom akademiyasi professori V.X.Qo'chqorov taqrizi asosida

O'ZBEKISTONDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI ISLOH QILISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI

Annotatsiya

Joriy maqolada O'zbekistonda mahalliy davlat hokimiyati organlarining faoliyati va uning takomillashtirishning konseptual asoslari ko'rib chiqiladi. Maqolada shuningdek, markaziy va mahalliy hokimiyat organlari o'rtasidagi funksiyalarning optimal bo'linishini hamda xizmatlar almashuvini ta'minlash, mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish istiqbollari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Huquqiy asos, vakillik organlari, mahalliy budjet, ijroiya hokimiyati, kengash, mahalliy vakillik, prinsip, davlat organlari, markazlashgan hokimiyat.

CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR REFORM OF LOCAL GOVERNMENT BODIES IN UZBEKISTAN

Annotation

The current article will consider the activities of local government bodies in Uzbekistan and the conceptual framework for its improvement. The article will also analyze the prospects for ensuring the optimal division of functions between Central and local authorities and the exchange of services, improving the activities of local government bodies.

Key words: Legal basis, representative bodies, Local Budget, executive authority, council, local representation, principle, public bodies, centralized authority.

ОСНОВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВОЙ И СПЕЦИАЛЬНОЙ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ

Аннотация

В данной статье обсуждаются деятельность органов местной государственной власти в Узбекистане и концептуальные основы ее совершенствования. Также в статье анализируются перспективы обеспечения оптимального разделения функций между органами центрального и местного самоуправления и обмена услугами, совершенствования деятельности органов местного государственного управления.

Ключевые слова: Правовая основа, представительные органы, местный бюджет, исполнительная власть, совет, местное представительство, принцип, государственные органы, централизованная власть.

Kirish. O'zbekiston Respublikasi mustaqillik sharofati bilan o'z milliy davlatchiligini shakllantirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu imkoniyat bosib o'tilgan yo'lni to'g'ri baholash bilan birga, tarixni o'rganib, o'tmishdagi boy an'analarni yangi sharoitga tatbiq qilishga zamin yaratdi. O'zbekiston demokratik islohotlar yo'lidan borar ekan, Konstitutsiya va amaldagi qonunchilikda belgilangan tamoyil hamda normalarni hayotning barcha sohalarida amalga oshirish mexanizmlarini takomillashtirib borishi tabiiy jarayondir. Bu ishlarni globalizatsiya va integratsiyalashuv jarayonlarining faollashib borishi ham taqozo etmoqda.

Demokratik islohotlar yanada chuqurlashgan hozirgi bosqichda ijtimoiy fanlar oldida davlat qurilishi sohasida, xususan, mahalliy davlat hokimiyati organlariga oid tegishli yangi vazifalar yuzaga kelmoqda. Zero, ularni yechimini topmasdan turib turib demokratiya yo'lida samarali ilgari lab bo'lmaydi. Hozirgi kunda mana shu yo'lni ham nazariy, ham amaliy jihatdan yanada chuqurroq tadqiq etish, uning yangi qirralarini ochib berish barcha olim va amaliyotchilarning oldida turgan dolzarb vazifadir. Shu bilan birga, amaliyotda hali mahalliy davlat hokimiyati organlarining aholi bilan ishlashda mavjud samarali shakl va uslublardan yetarlicha foydalanmayotganligi bilan bog'liq muammolar uchramoqda.

Aynan yuqorida ko'rsatilgan muammolarni samarali bartaraf etish maqsadida mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish zaruriyati mavjud, chunki mazkur organlar davlat organlari tizimida muhim o'rin egallaganligi va son jihatdan ko'pchilikni tashkil etuvchi bo'lganligi bois ular orqali asosan mamlakat oliy siyosiy rahbariyatining qarorlarini amalga tatbiq etilishi ta'minlanadi.

O'zbekistonda demokratik islohotlar davrida mahalliy davlat hokimiyati organlarining roli va ahamiyati mavzusi bugungi kunda dolzarb ahamiyatga ega bo'lib, bu quyidagilar bilan asoslanadi: Birinchidan, keyingi paytda yurtimizda xalq deputatlari kengashlarining roli, xalq noiblarining vakolatlari tubdan oshirildi. Siyosiy partiyalarning mahalliy hokimiyat idoralari shakllantirish borasidagi vakolatlari bosqichma-bosqich kengaytirildi, deputatlik nazorati esa mustahkamlandi.

Ikkinchidan, hokimlar hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining eng muhim va dolzarb masalalari yuzasidan mahalliy kengashlarga hisobotlar taqdim etadi. Kengashlar esa o'z o'rnida tegishli qarorlar qabul qiladi.

Uchinchidan, boshqaruv sohasida birinchi navbatda ijro hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish, kadrlar, moddiy resurslardan oqilona foydalanish bo'yicha aniq mezon va tartiblarni joriy etish zarur.

Mazkur masala O'zbekistonda ikki palatali parlament tashkil etilganligidan kelib chiqib, mahalliy davlat hokimiyati organlarining Oliy Majlis bilan, ayniqsa, uning yuqori palatasi bilan o'zaro munosabatlariga yangi shakl va uslublarni joriy etish taqozo etilayotganligida ham o'z dolzarbligini ko'rsatmoqda. Shu tariqa, mahalliy ijro hokimiyati organlari faoliyatining takomillashuvi siyosiy tizimning rivojiga bevosita xizmat qiladi. Mahalliy davlat hokimiyati organlari funksiyalarini hozirgi davr sharoitlariga mos holda shakllantirish bo'yicha maqbul bo'lgan yechimlarini topish masalasining muhim va murakkabidir.[1]

Markaziy Osiya davlatchilik tarixiga nazar solsak, davlat boshqaruvida ma'naviy-siyosiy tafakkurga alohida e'tibor berilgan. Bu fikrlar mavjud o'lkada mujassamlashgan siyosiy-huquqiy qadriyatlarini Yevropa va boshqa hududlarda shakllantirilgan qadriyatlardan ham rivojlangan holatda ekanligini isbotlaydi. Ushbu hududda vujudga kelgan qadriyatlar va xalqning ma'naviy dunyosi davlat siyosatining asosini tashkil etadi.

Boshqa manbalarda bosqacha ta'riflar ham mavjud. Rossiyalik davlat arbobi va taniqli yurist A.I. Lukyanovning fikricha, "fevral inqilobi jarayonida paydo bo'lgan ishchi va soldat deputatlari Sovetlari mehnatkash ommaning saylab qo'yiladigan organlari bo'lib, proletariat va dehqonlar inqilobiy-demokratik diktaturasini ifodalari edi, ular dastlabki qadamlardan hokimiyat organlari sifatida o'zini namoyon eta boshladi".

Mahalliy davlat hokimiyati organlari – joylardagi davlat boshqaruv idoralari. Ular mahalliy ahamiyatga molik hamma masalalarni o'z vakolatlari doirasida o'zlari hal etadilar, umumdavlat manfaatlarini shu hududda yashab turgan fuqarolarning manfaatlarini bilan uyg'unlashtiradilar, yagona davlat hokimiyati organlarining

tarkibiy bo'g'ini sifatida yuqori davlat organlari qarorlarining amalga oshirilishini ta'minlaydilar.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining XX bobi mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatining konstitutsiyaviy huquqiy asoslari hamda mahalliy davlat hokimiyati organlarining faoliyati va uning takomillashtirishning konseptual asoslari o'z aksini topgan. Konstitutsiyaning 99–104-moddalarida mahalliy davlat hokimiyati organlari tizimi, mavqeyi, vazifalari, tuzilish tartibi konstitutsiyaviy darajada mustahkamlab qo'yilgan. Konstitutsiya mahalliy vakillik organlarining ikki bo'g'inli tizimi (ya'ni tuman, shahar xalq deputatlari kengashlari – quyi bo'g'in; viloyatlar va Toshkent shahri xalq deputatlari kengashlari – yuqori bo'g'in)ni mustahkamladi va bu mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonunga o'z aksini topdi. Shuningdek, mahalliy hokimiyat organlari faoliyat yo'nalishlari ham aniq ko'rsatib berilgan bo'lib ular ixtiyoriga quyidagilar kiradi: qonuniyligni, huquqiy-tartibotni va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash; hududlarni iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlantirish; mahalliy budjetni shakllantirish va uni ijro etish, mahalliy soliqlar, yig'implarni belgilash, budjetdan tashqari jamg'armalarni hosil qilish; mahalliy kommunal xo'jalikka rahbarlik qilish; atrof-muhitni muhofaza qilish; fuqarolik holati aktlarini qayd etishni ta'minlash; normativ hujjatlarni qabul qilish hamda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga va O'zbekiston Respublikasi qonunlariga zid kelmaydigan boshqa vakolatlarni amalga oshirish.

Mahalliy hokimiyat organlari O'zbekiston Respublikasining qonunlarini, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlarini, davlat hokimiyati yuqori organlarining qarorlarini amalga oshiradilar, respublika va mahalliy ahamiyatga molik masalalarni muhokama qilishda qatnashadilar.

“Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risida”gi Qonunga muvofiq mahalliy davlat hokimiyati organlari ikkiga bo'linadi: mahalliy vakillik organlari va mahalliy ijroiya organlari. Mahalliy vakillik organlari o'z faoliyatini kollegiallik asosida olib boradi. Mahalliy kengash ishining asosiy tashkiliy huquqiy shakli sessiya hisoblanadi. Mahalliy vakillik organlarining hamma bo'g'inlari saylov yo'li bilan tashkil qilinadi. Qonun vakillik organlariga har tomonlama bilimga, tajribaga ega, keng, mustaqil fikrlovchi shaxslarning saylanishini va bu organlar ishchan bo'lishini nazarda tutadi. 1994-yil 25-dekabr va 1999-yil 5-dekabrda mamlakatimizda mahalliy davlat hokimiyati organlariga saylovlar o'tkazildi.

Mahalliy ijroiya hokimiyati organlariga viloyat, tuman, shahar hokimlari boshchilik qiladi va u yakkaboshchilik prinsipi asosida ish olib boradi. Hokimiyatlar boshqarmalar, bo'limlar va bo'linmalardan iborat bo'lib, ularning tuzilishi, tashkil etilishi va faoliyati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tasdiqlaydigan tegishli nizomlar bilan belgilanadi. Viloyatlar va Toshkent shahri ijroiya hokimiyati organlarining tuzilishi va shtatlari hokim tomonidan Vazirlar Mahkamasi bilan kelishilgan holda, tegishli xalq deputatlari kengashi tasdiqlagan budjet doirasida belgilanadi va o'zgartiriladi. Tuman, shahar ijroiya hokimiyati organlari tuzilishi va shtatlari tarkibi mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonun hujjatlari asosida tartibga solinadi.[2]

O'zbekistonda mustaqillikning so'nggi yillarida boshlangan keng ko'lamdagi islohotlarning maqsadi mamlakatimizda bozor iqtisodiyotiga asoslangan erkin, ochiq huquqiy demokratik davlatchilikni barpo etishdir. Bu boshqa tizimlar qatori mahalliy davlat hokimiyati tizimida ham tub o'zgarishlarni amalga oshirishni taqozo qildi.

Xalqaro va milliy davlatchilik tajribalarini o'rganish asosida joylardagi mahalliy hokimiyat organlarini yangi asosda shakllantirish konsepsiyasi ishlab chiqildi. Unga ko'ra vakillik organining kollegiallik, ijroiya hokimiyatining yakkahokimlik va shaxsiy javobgarlik tamoyillari asosida shakllantirilishi ko'zda tutildi. Ana shu konseptual asosga ko'ra mamlakatimizda hokimlik instituti qayta tiklandi. Shuni ta'kidlash lozimki, hokimlik instituti bu bugungi kunga kelib qilingan ixtiro emas. Uning ildizlari ko'hna tariximizga borib taqaladi. Shuning uchun ham hokimlik tizimida mamlakatimiz milliy davlat qurilishining ko'p asrlik tajribasi o'zining aksini topdi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining XXI bobi “Mahalliy davlat hokimiyati asoslari” deb nomlangan va unda mahalliy davlat hokimiyati organlarining takomillashtirishning konseptual asoslari qonuniy tarzda belgilab berilgan. Konstitutsiyaning 99-moddasiga ko'ra, viloyatlar, tumanlar va shaharlarda (tumanga bo'ysunadigan shaharlardan, shuningdek shahar tarkibiga kiruvchi tumanlardan tashqari) hokimlar boshchilik qiladigan xalq deputatlari kengashlari hokimiyatning vakillik organlari

bo'lib, ular davlat va fuqarolarning manfaatlarini ko'zlab o'z vakolatlariga taalluqli masalalarni hal etadilar.[3]

Konstitutsiya asosida O'zbekiston Respublikasi mahalliy hokimiyat organlarining ikki tabaqali tizimi vujudga keltirildi. Mahalliy ijro va vakillik organlari o'rtasidagi huquqiy munosabatlarning konstitutsiyaviy holati aniqlandi. Mahalliy davlat hokimiyati organlari bir-biriga bo'ysunmagan mustaqil davlat va vakillik organlari bo'lib, o'zaro munosabatlarda hamkorlik asosida o'z faoliyatlarini tashkil etadilar. Mahalliy xalq deputatlari kengashlariga hokimlarning rahbarligi uni Kengash oldidagi mas'uliyatini oshiradi.

O'zbekiston Respublikasidagi davlat hokimiyati vakillik organlarining quyi bosqichlarini ovul, qishloq, shaharcha, tumanga bo'ysunuvchi shahar va shaharlardagi xalq deputatlari sovetlari tugatilib, ularning o'rniga fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari joriy etildi. Fuqarolik jamiyati qurishning 24 ma'nosi davlatchilik rivojlana borgan sari boshqaruvning turli xil vazifalarini bevosita xalqqa topshirish, ya'ni fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarini yanada rivojlantirishdir.

Mahalliy kengashlar faoliyatida qonuniylik prinsipini ta'minlash qator talablarga javob berishni ko'zda tutadi, ularni asosiylari quyidagilardir:

Konstitutsiya va qonunlar bilan belgilab berilgan vakolatlariga rioya qilish, har bir kengash qonunlar bilan belgilangan masalalarnigina hal qilishi mumkin; masalalarni hal qilishning belgilangan tartibiga rioya qilish; qabul qilinayotgan aktlarga nisbatan qonunchilik talablariga rioya qilish, kengash faqat unga berilgan huquqlar doirasidagina aktlar qabul qilishi mumkin. Kengashning qarori o'zining mazmuniga ko'ra, qonunlarga va yuqori organlarning aktlariga mos bo'lishi shart. Qaror, qonunlar ko'zda tutilgan tartibda va shaklda qabul qilinadi. Xalq deputatlari kengashlari ishini oshkoraligini ta'minlash usullari juda ham turli-tuman, lekin ular bir-biridan ajralib qolgan emas, ularni demokratik asosi va maqsadi birdir. Alohida olingan usulning o'zi kengashlarning faoliyatida oshkoralikni ta'minlay olmaydi, albatta, lekin ularning hammasi kengashlar faoliyati omma oldida va uning ishtirokida olib borilishiga muhim omil bo'ladi.

Bu talablar faqat vakillik organlari faoliyatiga tatbiq qilinib qolmasdan, balki ijroiya hokimiyati, uning organlari va hamma deputatlarning faoliyatiga ham tatbiq qilinadi, chunki deputatlarning sessiyalardagi, komissiyalardagi va saylov okruglaridagi faoliyati, boshqarish sohasidagi davlat faoliyatining bir ko'rinishidir. Xalq deputatlari kengashlarini va hokimlarni o'zini o'zi boshqarish organlarining vakolatlari, birinchi navbatda, O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida, qonunlarida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlarida va boshqa hujjatlarda belgilanadi.

Huquqiy hujjatlar bilan mahalliy davlat hokimiyati vakillik organlari, hokimlarni funktsiya va vakolatlarini amalga oshirishdagi deputatlarni, hokimlik devonini, devon xodimi va fuqarolarni tutgan o'rnini va roli tartibga solindi. Shu bilan birga huquqiy hujjatlar bilan xalq deputatlari kengashlari va hokimliklar faoliyatining asosiy tashkiliy shakl va uslublari tartibga solindi. Yuqorida aytganlardan ko'rinib turibdiki, xalq deputatlari kengashlari va hokimliklar faoliyatini huquqiy tartibga solish murakkab jarayonni tashkil etadi.

Bugungi kunda rivojlangan demokratik davlatlar deb tan olinadigan, AQSh, Ispaniya, Germaniya, Italiya, Fransiya, Yaponiya va boshqa mamlakatlarning tarixiy va zamonaviy shakllanish jarayonlarini o'rganganimizda boshqaruvning hamma sohalarini o'zini o'zi boshqarish tamoyillari asosida qurilganligiga guvoh bo'lamiz. Albatta, bu mamlakatlarning modelini ko'chirib O'zbekiston Respublikasiga tatbiq etib bo'lmaydi. Buning uchun eng avvalo xalqimizning huquqiy ongi va ma'naviy-ma'rifiy dunyoqarashi uni qabul qilish xususiyatlariga ega bo'lishi lozim. Bu masalaning bir tomonini ochib bersa, ikkinchidan, O'zbekiston xalqining milliy qadriyatlari hisoblangan urf-odat me'yorlari bunga yo'l qo'ymaydi. Shuning uchun, har qaysi davlatning rivojlanishi uchun unda yashayotgan aholining xohish-irodasiga bo'ysundirilgan holatda o'ziga xos va mos ravishda shakllanib boradi. Bu esa tabiat tomonidan har bir xalqqa in'om etilgan madaniy-ma'naviy tafakkur deb ataladi.[4]

O'zbekiston Respublikasi demokratik davlat qurishni maqsad qilib qo'ygani ekan, uni xarakterlovchi hamma xususiyatlar talabga javob berishi kerak. Shu tufayli, O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida, “Xalq davlat hokimiyatining birdan-bir manbaidir”, deb belgilangan (7-modda). Davlat hokimiyatining tizimi qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatiga bo'linishi (11-modda) qoidalariga mos ravishda, vakillik hokimiyat organlari

tizimidan fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari tizimi ajratildi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari tizimi bilan fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari tizimi bir-biridan ajratilsa ham, ular bir-biridan boshqa-boshqa, mutlaqo ajralgan holda faoliyat ko'rsatmaydi. Ularning bog'liq tomonlari mavjud. Mahalliy davlat hokimiyati organlari ham, o'zini o'zi boshqarish organlari ham mahalliy ahamiyatga molik masalalarni hal qiladi, o'z faoliyatida aholi tashabbuskorlariga tayanadi, aholini hokimiyatini amalga oshirish ishlariga jalb qiladi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarining o'zaro munosabatining huquqiy asosi "Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risida"gi Qonunning 4-moddasida o'z aksini topgan. Qonunning ushbu moddasi, "Hokimiyat vakillik organlari va hokimlarning o'zini o'zi boshqarish organlari bilan o'zaro munosabatlari" deb nomlanib, unga binoan, xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar hokimi tegishli hududda o'zini o'zi boshqarishni rivojlantirishga ko'maklashadilar, o'zini o'zi boshqarish organlarining faoliyatini yo'naltirib turadilar. Qonunning mazkur moddasi vakillik va hokimlarning o'zini o'zi boshqarish organlari bilan o'zaro munosabatlari haqida so'z borsa-da, moddaning o'zida faqat hokimlar xususida so'z boradi. Bu fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarining davlat hokimiyati mahalliy organlari bilan munosabati faqat hokimlar bilan o'rnatiladi, degan so'z emas. Vakillik organlari ham o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasida ma'lum munosabatlar mavjud. Qonun mazmuniga e'tibor berilsa, hokimlar va o'zini o'zi boshqarish organlarining munosabati asosini hokimlarning o'zini o'zi boshqarishni rivojlantirishga ko'maklashishi va o'zini o'zi boshqarish organlarining faoliyatini yo'naltirib turishi tashkil etadi. Qonunda esa ular o'rtasidagi munosabat alohida modda qilib berilmagan. "Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari bilan mahalliy davlat organlarining munosabati fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari vazifalarini bajarish jarayonida vujudga keladi"[5].

Har qanday organning faoliyat ko'rsatishida moddiy imkoniyatlar muhim ahamiyatga ega. Fuqarolarning o'zini o'zi

boshqarish organlari rais, mas'ul kotib, kengash devoni xodimlari belgilangan miqdorda haq olib faoliyat faoliyat yuritadi. Ushbu masalada ham mahalliy hokimiyat organlari bilan fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasida munosabat vujudga keladi. O'zini o'zi boshqarish organlarining moddiy mablag'larining bir qismini xalq deputatlari, tuman va shahar kengashlari tomonidan ajratilgan budget mablag'lari tashkil etadi.

Yuqorida sanab o'tilgan tavsiyalarning amalga oshirilishi mahalliy davlat hokimiyati vakillik organlari va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari faoliyatini yanada yaxshilashga imkon beradi. Shu bilan birga milliy davlatchilikning bundan keyin ko'tarilishi va rivojlanishiga, O'zbekiston Respublikasida huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyati qurilishiga yordam beradi.

Amaldagi Qonunda mahalliy vakillik hamda ijroiya hokimiyati bilan bog'liq normalar umumlashgan holda bayon etilgan. Yangi loyihada esa hokimiyatlar bo'linishi prinsiplari asosida xalq deputatlari kengashlari hamda hokimlar bilan bog'liq moddalar alohida mustaqil boblarda tizimlashtirilgan. Xalq deputatlari Kengashi nazorati faoliyati va shakllarining huquqiy asoslari kuchaytirilib, u bilan bog'liq normalar alohida bob bilan belgilanmoqda. Shuningdek, ushbu bobda "xalq deputatlari Kengashi so'rovi" instituti alohida modda asosida kiritilgan. Qolaversa, hokim o'rinbosarlari va mahalliy ijro organlari rahbarlarining o'z faoliyati yuzasidan hisobot berishlari yangi nazorat shakli sifatida alohida modda bilan kiritilmoqda.

Xulosa. Jahon amaliyoti ko'rsatadiki, har qanday davlatga markaziy va mahalliy hokimiyat o'rtasidagi hayotiy muhim munosabatlarni tartibga soladigan, markaz va mintaqalarning manfaatlari optimal muvozanatini ta'minlaydigan mexanizm zarur bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy tuzumi tamoyillaridan biri hisoblangan qonun ustuvorligini ta'minlash bo'yicha bugungi kunda amalga oshirilayotgan ishlarning mavqeyi bir muncha yuqori. Markaziy va mahalliy hokimiyat organlari o'rtasidagi funksiyalarning optimal bo'linishini ta'minlash, shuningdek turli darajalar o'rtasidagi to'sqinliksiz mablag'lar ko'chishi va xizmatlar almashuvini ta'minlash fikrimizning umumiy mulohazalaridan biridir.

ADABIYOTLAR

1. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, (2021) 03/21/683/0375-son, 21.04.2021y.
2. Sh.M.Mirziyoyev- (2021) Erkin va farovon demokratik o'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.
3. Sh.Mirziyoyev – (2022) Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. (27.04.2022 yangilangan soni)
4. Tyurikov V., Shog'ulomov R. (2017) Mustaqil O'zbekiston Respublikasi. – T.: O'zbekiston, 1998. – 17 b.
5. <https://lex.uz/ru/docs/-112170?ONDATE=18.09.1993%2000#-121142>
6. <https://president.uz/oz/lists/view/1008>